

4. Шпак О.О. // Поняття «група прокурорів – процесуальних керівників» та практичні аспекти організації її роботи // Матеріали науково-практичної інтернет-конференції від 17.09.2015 // [Електронний ресурс] – Режим доступу – http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1068%3A060915-

Небесна К.О.

студентка;

Лисак В.О.

студент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРОБАЦІЙ В УКРАЇНІ

Інститут пробації існує в багатьох зарубіжних країнах, включаючи Англію США та Францію. Проте, якщо в Англії та США даний інститут функціонує протягом багатьох десятиліть, то для країн континентальної правової системи він є відносно новим.

Верховною Радою України 05 лютого 2015 року було прийнято Закон України «Про пробацію». Таким чином, Верховна Рада України зробила серйозний крок у сфері наближення юстиції України до міжнародних стандартів, які спрямовані на розширення заходів, що є альтернативними тюремному ув'язненню, і поставила крапку у 13-річних ваганнях і дискусіях в наукових і політичних колах щодо доцільності та своєчасності такої реформи.

Науковцями зазначається, що сьогодні світова спільнота, насамперед Європейський союз, розглядають альтернативи тюремному ув'язненню, як основні заходи покарання, не пов'язані з позбавленням волі, що мають застосовуватися у першу чергу, а до позбавлення волі слід вдаватися лише у виняткових випадках, коли це відповідає інтересам безпеки потерпілого, суспільства та процесу ресоціалізації самого засудженого [5].

Законодавством України встановлюється, що пробація – це система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого. Метою даного інституту є забезпечення безпеки суспільства шляхом виправлення засуджених, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинувачених, з метою прийняття судом рішення про міру їхньої відповідальності. Закон передбачає здійснення роботи органом пробації у трьох її видах – досудову, спостережну та пенітенціарну [3].

Новелою являється досудова функція, яка реалізується на стадії розслідування злочину одночасно з проведенням слідчих дій органами дізнання та слідства. При цьому, будуть виконуватись такі основні завдання, як:

1) забезпечення збору інформації про правопорушника з метою надання допомоги суду у визначенні найбільш ефективного для даної особи виду покарання;

2) складання прогнозу подальшої поведінки особи та можливостей її виправлення у в'язниці чи на волі.

Виконання цих завдань дає можливість збору додаткової інформації про особу, яка не завжди може бути отримана в ході слідства та судового засідання. Підготовлений висновок уповноваженим органом з питань пробації сприятиме у винесенні судом правильного вироку, та у його роботі з виправлення злочинця. При цьому, працівник уповноваженого органу пробації виступатиме учасником кримінального провадження, який у судовому засіданні підтверджуватиме зроблений висновок і буде нести відповідальність за підсудного у випадку призначення останньому альтернативного позбавленню волі покарання.

Стаття 72-1 Кримінального процесуального кодексу остаточно закріпила процесуальне становище нового учасника кримінального провадження, а саме «представника персоналу органу пробації».

На сьогодні, контроль за виконанням альтернативних позбавленню волі покарань покладено на кримінально-виконавчу інспекцію. Тому, додаткові навантаження на кримінально-виконавчу інспекцію, переорієнтація її діяльності на виконання соціально-попереджувальних функцій ставить питання про доцільність утворення служби пробації, яка б мала більші правові та соціальні повноваження, та реально займалася б питаннями ресоціалізації засуджених

Орган пробації планується створити у складі Державної пенітенціарної служби України шляхом реорганізації кримінально-виконавчої інспекції. Наявність матеріальної бази та штату працівників інспекції дозволить суттєво зменшити витрати на створення органу пробації. У деяких країнах (Швеція, Данія, Норвегія, Канада, Грузія) служба (орган) пробації також входить до складу служби виконання покарань, маючи певну автономність.

Інспекція згідно із законодавством виконувала в основному контрольну функцію щодо покарань, альтернативних позбавленню волі (заборона займати певні посади та займатися певною діяльністю, громадські роботи, виправні роботи, звільнення від покарання з випробуванням). Органи внутрішніх справ здійснювали індивідуально-профілактичну роботу, органи соціальної політики – соціальну роботу на добровільній основі. У новому Законі орган пробації поєднує виконання всіх вище зазначених функцій.

У цілому заходи, які необхідно вжити з реорганізації кримінально-виконавчої інспекції та створення на її базі органу пробації, можна розділити на п'ять основних напрямів [4, с. 20]:

нормативно-правове забезпечення пробації (впровадження законодавчих змін, визначених Законом, розробка законодавства, що стосуватиметься порядку здійснення офіцерами пробації покладених на них завдань тощо.);

кадрове забезпечення пробації та підготовка персоналу (внесення професії до Державного класифікатору професій України, розробка пропозицій щодо порядку перепідготовки працівників кримінально-виконавчої інспекції, які будуть працювати у службі пробації та пропозицій щодо порядку підготовки та навчання майбутніх офіцерів пробації тощо);

матеріально-технічне забезпечення пробації (питання можливості обладнання комп'ютерною технікою, технічними та іншими необхідними зсобами підрозділів пробації тощо);

науково-методичне забезпечення пробації (наукові розробки пропозицій до законодавчих змін, розроблення підзаконних нормативно-правових актів та стандартів, пробаційних та навчальних програм тощо);

організаційне забезпечення заходів з впровадження пробації (організація, проведення та участь у тематичних круглих столах, семінарах, конференціях, проведення міжвідомчих заходів з питань взаємодії та вироблення спільного бачення процедур реалізації завдань пробації, робота з місцевими органами влади, органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами, робота з недержавним сектором щодо організації волонтерства у пробації (створення ресурсу недержавних організацій), забезпечення інформаційного супроводу через засоби масової інформації, періодичні та наукові видання).

Таким чином, з прийняттям Закону України «Про пробацію» відбувся лише перший крок у становленні цього інституту в нашій державі.

12 липня 2016 року відбулося інтерв'ю на тему: «Створення повноцінної служби пробації» та зроблено впевнений крок до функціонування даного інституту. За підсумками інтерв'ю було повідомлено, що в Україні створюватимуть службу пробації за допомогою Норвегії, яка допоможе Україні в реалізації нового проекту NORLAU (The Norwegian Mission of Rule of Law Advisers to Ukraine), який спрямований на підтримку Норвегією верховенства права. А також, норвезькі консультанти працюватимуть над впровадженням реформ, взаємодіятимуть із суддями, прокурорами, співробітниками пенітенціарних установ, надаватимуть безпосередні консультації, проводитимуть навчання в рамках даного проекту.

Необхідна підтримка на політичному рівні, сприйняття позитивної ролі пробації, сприяння суспільному розумінню, направлення зусиль для впровадження даного інституту на практиці – вірний шляху до євроінтеграції в цілому та гуманізації державної політики у сфері виконання покарань.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених» від 07 вересня 2016 р. № 1492-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1492-19>
3. Закон України «Про пробацію» від 05 лютого 2015 р. № 160-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/160-19>
4. Пропозиції Державної пенітенціарної служби України щодо заходів, які необхідно вжити ДПтС України з реорганізації кримінально-виконавчої інспекції та створення на її базі органу пробації з урахуванням положень проекту Закону України «Про пробацію» (реєстр. № 1197-1) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kvs.gov.ua/zmi/Propozytsii_po_probatsii_24072014.pdf
5. Богатирьова О.І. Теоретико-прикладні засади впровадження пробації в Україні: Монографія. – К.: ВД Дакор, 2013. – С. 20.